

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrta leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravištvu »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vrača. Upravištvu sprejema naročila, inserate in reklamacije. Člene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

Za povzdigo kmetijstva.

Dne 26. marca t. l. je bil v razpravi proračun za kmetijstvo. Sedanji kmetijski minister g. dr. Fr. Kulovec je podal ob tej priliki obširno poročilo, v katerem je povdarjal, da bo sedanja vlada tista, ki bo storila prve in najnujnejše ukrepe za povzdigo kmetijstva. Kolikor ni bilo mogoče spraviti v red proračun, se je doseglo z dodatki, ki bodo prinesli našemu kmetu marsikatero olajšavo.

Kmetu naj se delo poceni!

Glavni vzrok, da je prišel kmet v gospodarsko stisko, je v tem, ker ne more svojega blaga tako drago prodati, kakor mora svoje potrebščine drago kupovati. Zato si je naša vlada postavila načelo, da naj se kmetu pocenijo vsi oni predmeti, ki jih potrebuje za svoje kmetijsko delo. Za to se ukinejo ali zmanjšajo carine na kmetijske potrebščine, kot galica, stroji, plugi, sol, petrolej itd. Z olajšanjem davčnih bremen pa se bo doseglo tudi zmanjšanje pridelovalnih stroškov. Na drugi strani pa naj se izvozna politika in trgovina uravnava na ta način, da bodo kmetijski pridelki iz naše države mogli v svet po ugodnih cenah. Tako se bo izravnala nakupovalna in prodajna moč našega kmeta.

Kmeto delo naj se izboljša!

Za izboljšanje kmetijstva je potrebno več izobrazbe, šol, tečajev in navodil. Ker pri nas, posebno v Sloveniji, ne more kmet pridelati veliko blaga, mora gledati, da pridela dobro blago, ki ga bo vsled svojega izboljšanja lažje bolj drago prodal. V ta namen je potrebno, da dobi kmet poceni cenar na razpolago, kar mu bo sedanja vlada tudi omogočila. Potrebno je, da se podpre kmetijsko združništvo, da potom zadrug enotno izboljšujejo celi okoliš svoje pridelke in jih potom zadrug skupno postavljajo na trg. Kako zelo je to posebno še na Štajerskem potrebno, nam priča kriza, ki jo doživljajo vinogradniki, pa tudi živinorejci. Vinogradniki so sicer že začeli iti na pravo pot zadrugnega dela, vendar še vse premalo. — Živinorejci pa še niso organizirani tako, kot bi to bilo potrebno. Zato ni čuda, da je naša živinoreja med 13 evropskimi državami na predzadnjem mestu. Tu bo še veliko dela in med našim kmetijskim narodom naj se zbudi želja in veselje do napredka in do izboljšanja naših pridelkov. V tem smislu naj delujejo šole in se prireajo tečaji in predavanja.

Zavarovanje pred ujami!

Vse delo kmeta pa je včasih na mah uničeno, ako ga zadene kaka ujma, vremenska nesreča. To je včasih povodenj, včasih toča, včasih kaka živinska kuga ali bolezen. Da se bo moglo v takih slučajih kmetu takoj pomagati, je kmetijski minister že izdelal zakonske načrte za ureditev rek in potokov in hudournikov, za podporo v slučaju vremenskih in kužnih nesreč. Sedanji minister je že v tem času vse, kar je le mogel, dal na razpolago, da se je omejila metljivost ter je s tem rešenih na stotine komadov živine. Za bodoče pa bo to še bolj smoteno urejeno.

Močno kmetijstvo — močna država.

V naši državi je nad 80% prebivalcev, ki se pečajo s kmetijstvom. Zato je sklenila sedanja vlada, da bo nudila pomoč ravno temu, do zdaj zanemarjenemu stanu, kolikor bo le mogoče, ker se zaveda, da bo po močnem kmetijskem ljudstvu tudi država močna. Proračun za kmetijstvo se je zvišal za mnogo milijonov, dasi se v tem kratkem času ni moglo izpremeniti vsega, kakor se bo to zgodilo v bodoče. V dodatkih pa dobiva vlada pooblastila, s katerimi bo zamogla začeti to prepotrebno delo za povzdigo kmetijstva.

ki so ga doseganje vlade, četudi »seljačke«, tako zane-marjalje.

V tem smislu je povdarjal minister g. dr. Kulovec načrt SLS za povzdigo kmetijstva. 32 govornikov je k temu poročilu govorilo, a niti eden ni mogel reči, da načrt SLS ni pravičen, ali da ni potreben. Tako SLS dela za slovenskega kmeta.

Da bomo nasprotnike poznali.

Stare lajne.

Bivši socijalist, pozneje avtonomist, nato pucljevec, zdaj pa čistopravi radičev v Sloveniji, g. A. Prepeluh, je blagovolil v zadnjem »Kmetijskem listu« vrteti stare lajne, ki naj pojejo ono blagodano vižo, da nas je dr. Korošec Srbom prodal, da je zato Radiča preganjal itd. Pa bi morda bilo dobro, če bi g. Prepeluh začel kako novo pesem, te so se kmetje, ki vedo, da je ravno vrtoglava Radičeva politika kriva centralizma in srbskega nadgospodstva, že naveličali. Naj nam pove, zakaj Hrvati ravno tako hočejo, da dosežejo nad Slovenijo gospodstvo, kot hočejo to Srbi nad Hrvati in Slovenci. Naj pove, zakaj je Radič še vedno vsako vlado izpodbijal, v kateri je imel slovenski narod svoje ministre. (Pucelj ni bil slovenski minister, ampak radičevsko-hrvaški.) Naj nam pove, kakšne čudeže bo delal Radič, ko bo sam prevzel organizacijo stranke tudi v Sloveniji. Ker pa nam vsega tega Prepeluh in »Kmetijski list« ne bosta povedala, pa rečemo mi: Poznamo Srbe in Hrvate kot brate, ne priznavamo pa ne srbskih in ne hrvaških gospodarjev nad Slovenci! Biti hočemo enakopravni v pravicah, kakor smo tudi v dolžnostih. Zato, g. Prepeluh, s starimi lajnami le v kot, preveč škripljejo, pa vzemite v roko zopet fisto pero, s katerim ste toliko pisali za avtonomijo, ki ste jo pa zdaj dali menda Radiču v rejo!

Dnevnic.

Da morajo oblastni poslanci za stroške, ki jih imajo, dobiti primerno povračilo, je popolnoma razumljivo. Po Srbiji in drugod so si določili zelo visoke zneske, celo do 400 Din dnevno. Oblastni skupščini v Mariboru in Ljubljani pa sta določili po 150 Din na dan, če je poslanec res tam in res potroši, sicer ne dobi ničesar. Pa so seveda radičevci v »Kmet. listu« rekli, da je to preveč. Zato pa je gotovo, da ne bodo prišli, kar jih je poslancev, po ta denar in ga bodo gotovo določili za kak dober namen. Kdor hoče verjeti, naj veruje.

Gregor Žerjav: »Ta vlada mora iti.«

Pa je zopet napisal sam Gregor Žerjav v svoji »Domovini«, da sedanja vlada mora iti. Teden dni je že od tega, pa ga sedanja vlada še ni ubogala. Kakšno disciplino pa imate, g. Gregor? Vlada mora vendar iti! Pa zakaj? »Čim prej, tem bolje za naše ljudstvo«, pravi g. Gregor. In kdo je Žerjavovo ljudstvo? Ali so to kmetje, ali so delavci, ali so to obrtniki, ali so to pravični uradniki? Žerjavovo ljudstvo je pešičica tistih zagrizencev, ki jih mora naš narod imeti za nadlogo pri hiši. Verjamemo, da bi za SDS bilo zelo dobro, če bi sedanja vlada šla. Za slovenski narod je pa dobro, da ta vlada ne gre, pač pa, da gre g. Gregor, pa gor ali dol, kamor hoče, samo da gre.

Strela z jasnega!

Naši nasprotniki, demokratje, bi na vsak način radi zmanjšali pomen vseh onih velikih olajšav, ki jih je SLS dosegla v enem mesecu svojega vladanja. Da se bo dohodnina znižala za 30%, to je samo v Sloveniji za 12 milijonov dinarjev na leto, to je seveda brez pomena. Enako je brez

pomena, da se je zvišala svota, od katere se dohodnina plačuje, na 6000 Din in je s tem nad eno tretjino slovenskih davkoplačevalcev oproščenih plačevati dohodnino. In to najrevnejši. Pa to je tudi brez pomena! Da se zmanjša prenosnina pri prevzemu posestva od 6% na 4%, je tudi brez pomena! In vse ostale olajšave, o katerih smo že govorili in pisali — vse je brez pomena. »Mnogo grmenja, pa malo dežja«, pravijo, da je to. Takrat pa, ko je bil g. Gregor minister, pa je udarjala kar »strela z jasnega«. Tedaj se je predpisal davek na ročno delo, na poslovni promet itd. itd. Pa zdaj je konec tega, da bi take Žerjavove strele z jasnega še zadevale Slovenijo.

Spor z Italijo.

Že dalje časa je bilo jasno, da Italija, ki je že pripravljena, da koraka na Balkan, išče le še kje vsaj navidezen vzrok. Ker tudi tega ni našla, si ga je kratkotalo izmislila. Vsem večjim državam je poslala okrožnico, v kateri dolži našo državo, da se pripravlja na vpad v Albanijo. Seveda je ta okrožnica vznemirila ves svet, pa v drugem smislu, kakor je to Italija računala. Ona je mislila, da bo kar kratkim potom pooblaščen, da posreduje v Albaniji, to se pravi, da jo zasede in pride tako na Balkan.

Naša vlada pa je obdolžitve, ki jih je Italija nagnala po svetu, zavrnila in zahtevala, da se vsa zadeva preišče; s to zahtevo ki je pokazala nekrivdo naše države, so soglašale tudi ostale države. Vendar ne vse enako. Anglija, ki je v zvezi z Italijo, je predlagala, da naj se sestavi poseben odbor iz članov veleposlaniškega zbora, ki naj zadevo na našem ozemlju preišče. Seveda naša vlada na to ni mogla pristati, ker bi s tem trpel ugled in neodvisnost naše države. V tem odboru bi pa poleg tega že v naprej imela Italija večino zasigurno. Zato je naša vlada izjavila, da prizna in pripusti le komisijo Društva narodov, toda ta komisija mora preiskovati tu pri nas, pa tudi v Albaniji in Italiji.

Italija pa se dela zdaj popolnoma nedolžno, zato se brani vsake preiskave, češ, da je ni potreba, ker ni Italija ničesar še storila proti jugoslovanskim načrtom. Toda gotovo je, da se ne bo mogla ubraniti komisije, če bo ta še sploh prišla. S svojim nastopom pa se je Italija pred vsem svetom blamirala ne le z lažjo, ampak tudi z zahrbtnostjo, ko je dolžila Jugoslavijo, kar je — sama nameravala. Gotovo pa je, da kljub tej blamaži še ne bo mirovala in bode morala naša država biti zelo previdna in paziti na to nezanesljivo in zvijačno sosedo.

Spor z Italijo je povzročil v vsej naši državi, posebno pa še v Sloveniji na italijanski meji veliko razburjenje. Vendar je zdaj položaj tak, da bi jih Italija dobila po prstih, če bi hotela zagrabiti za vojno orožje. Mussolini si pa lahko zapomni, da fašistovska drevesa ne rastejo — do nebes!

Domača vojna na Kitajskem.

Tam na daljnem Vzhodu, v največji državi sveta, na Kitajskem, še vedno divja domača vojna. Ni še mogoče reči, da bi bila kaj kmalu končana.

Na Kitajskem so do zadnjega časa imeli moč posamezni generali. Ti so se vedno, posebno še pred kratkim, spustili v medsebojen boj, v katerega je posegla nova sila prav nepričakovano. To je bila mlada kantonska vlada, ki je začela narodni kitajski pokret za popolno osvoboditev od tujcev in tudi od generalov, ki so stopali zdaj v službo te, zdaj v službo druge tuje države, kakor je pač bilo plačilo.

»Hodim, hodim sam po svetu — poj mi, struna, poj! — Srce moje je umrlo, beden život moj! Srce moje je umrlo — struna, zaigraj! — Sreča me je zapustila, več je ni nazaj! Sreča me je zapustila, — pesem, poj glasno! — Naj pozabim te, Marisja z žalostjo tvojo! Naj pozabim te nesrečno — struna, zaigraj! Naj pokopljem njo in bedo pod zeleni gaj!«

In zdaj je Jasjek Mosjenžni Muzika razumel Marisjino obljubo in zdelo se mu je, da lete njegove oči in strašno brezno, v brezdanji prepadi.

»Zato je torej tak mrzav vel od tebe!« je ponavljal in zdelo se mu je, da se mu ob tej misli izpodnika zemlja pod nogami zaradi žalovanja nad Marisjo in nad svojo ljubeznijo. In zdelo se mu je, da sliši, kako Marisja Daljna, na obrazu ležeč v koči na ležišču, šepeta: »O srce, srce! O srce, srce!«

II.

O županovi Marini.

Marina Kružlova iz Rogožnika je bilo dekle, kakršne ni bilo kmalu v okolici. Bodisi v Ludzimiru na žeganju, bodisi v mestu, ali v Črnem Dunaju na trgu ni bilo fanta, ki bi se ne bil ozrl na njo, ni bilo ženske, ki bi je ne bila postrani pogledala. Visoka, vitka, z glavo pokoncu, obrvi kakor s črnim naslikane, visoko nad očmi, goste, košate in svetle, čelo gladko, oči velike, safiraste, nos raven, ustnice rdeče, majhne, bradica okrogla, lasje črni, svetli, kakor zlikani, in tako bujni, da bi se z njimi lahko pokrila kakor z ogrinjalom. In potem te barve na rdečem, ogorelem licu, ta prožni, krasni vrat, ta pas kot preslica in celo prožno telo kot ulito iz mehkega železa. In glas! Kadar je zapela, se je zdelo, da se bo svet raztaljal . . . In kadar je

Kako Jasjek Mosjenžni ni mogel najti sreče.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

»On pa je odšel z njo, kamor se je priženil, v Dolgo polje. Videla sem ga potem še nekajkrat, največkrat v Ludzimiru na prošenju, ker vedno hodita tja. Nimata daleč in njih fara je. Navlašč hodim tja . . . Že štiri leta . . . In bom še šla!«

»Ali te to nič ne boli?«

»Boli. A ga vsaj vidim . . . Otroke imata — dva fantka . . . Prav take sive oči imata kot on . . . Videla sem jih . . . Čeprav sta njena otroka, pa bi ju vendar tako rada poljubovala po tistih očeh! O, Jasjek! . . .«

»O Marisja!«

»In tako ostanem na veke s to žalostjo . . .«

»A kaj bo zdaj z nama?« pravi Jasjek.

»Pojdi od mene, zapusti me!« pravi Marisja. »Drugo dobiš. Nikomur pri meni ne cvete sreča. Je že taka moja nesrečna usoda!«

»Ta mrzav je torej šel od tebe? Pa me imaš rada? Vsaj malo?«

In jo je prijel za roke, ona pa jih pritisne k nedriju in veli: »Rada te imam, hudo te imam rada!«

In se mu je iztrgala in stekla iz kočje.

Jasjek pa je ostal tam in se ni gnil, dokler niso prišli pastirji in ga našli kot mrtvega.

»Kaj se je zgodilo, Jasjek?« so vprašali.

»Bog me ni hotel vzeti k sebi, zdaj naj me pa —!« je rekel in odšel.

Iskal je Marisjo; našel jo je v izbi. Molzla je krave. Svetiljka je gorela poleg nje.

»Marisja!« pravi Jasjek. »Tako te ne zapustim, nočem zapustiti. Nisem tak, da bi šilil, da bi te hotel imeti z nasiljem. Ko bi bila ti revna, jaz pa bogat . . . Tako pa, ako me ne ljubiš, kaj ti je do mene? Kaj ti bodo moje gosli in glas o njih, ki gre po svetu? . . . Vrgel bi ti jih k nogam s tem izkrvavelim srcem in srčno ljubeznijo vred. A tako te ne zapustim, tako se ne ločim od tebe. Tako si mi sveta, kakor bi bila iz zborov angelov stopila k meni na zemljo. Tak sem, kakor tisti javorov štor pod Jerebinko na preseki. Nimam nikjer nikogar, ljudem igram, skozi moje srce pa igra samo veter. Bodi mi sestral!«

In se je spustil k njenim nogam, jih objel, ona pa je vedro postavila na tla, mu položila roko na glavo in rekla:

»Za nikogar ne morem biti nič — čaka me samo smrt. Ločiva se! Pojdi kam drugam! Pusti me s to žalostjo v srcu! . . .«

»O Marisja, Marisja!« pravi Jasjek. »Ko bi le mogel to tvojo bolelost vzeti nase, da bi samo tebi bilo boljše . . .«

»Idi! Mene na svetu ne čaka več drugega kot krsta!«

In mu je podala roko ter ga rahlo peljala k vratom. Jašku Mosjenžnemu se je zavrtelo v glavi, prelomilo se mu je nekaj v prsih.

Šel je v gozd v Tomanovo dolino, da sam ni vedel, kam. Nazadnje je sedel pod smreko. Nad lesom je bilo že popolnoma tema, dež je padal med snegom in gore je zakrivala megla. Vzel je gosli iz vreče, jih gledal in govoril: »Ej, gosli! Kaj ste mi dale v življenju? Kaj ste mi priigrale? Cesar nočem, to se mi vsiljuje v roke, za kar bi dušo dal, to ni moje . . . Čemu ste mi, ko mi ne morete priigrati sreče? O, gosli, gosli!«

In je z lokom potegnil po strunah, čeprav je metelica žvižgala od gora, ter tako-le zapel: